

Inhoud

Woord vooraf 7

- 1 Khalid Boulahrouz 15
- 2 Anass Achahbar en Naoufal Bannis 33
- 3 Mustapha Nakhli 47
- 4 Nassim El Ablak 61
- 5 Mounir El Hamdaoui 74
- 6 Youssef El Jebli 84
- 7 Aziz Doufekar 102
- 8 Adil Ramzi en Said Bakkati 115
- 9 Abdenasser El Khayati 133
- 10 Ilham Abali 142
- 11 Anouar Diba 156
- 12 Driess Saddiki 170
- 13 Bilal Ould-Chikh 179
- 14 Mohammed Hamdi en Mohammed Allach 193
- 15 Oussama Idrissi en Annas El Ghouche 213
- 16 Fouzi Mesaoudi en Ayoub Oufkir 233
- 17 Ten slotte 244

Woord van dank 263

Spelersprofielen 267

Woord vooraf

Op 22 september 2015 koos Hakim Ziyech, vanaf het seizoen 2020/2021 speler van Chelsea, om voor Marokko uit te komen en niet voor Nederland. Hij was sinds lange tijd de eerste Oranjewaardige speler met Marokkaanse roots die ervoor koos om voor het land van zijn ouders uit te komen in plaats van voor het land waar hij is geboren en opgegroeid. Na hem kozen ook Sofyan Amrabat en Noussair Mazraoui voor een interlandcarrière bij de Atlasleeuwen. Vóór Ziyech kozen Nederlands-Marokkaanse talenten meestal voor Oranje, onder wie Ibrahim Afellay (2007), Adam Maher (2012) en Anwar El Ghazi (2015).

Ziyech, in 2015 nog speler van FC Twente, en statistisch gezien de beste speler van de Eredivisie, maakte zijn keuze bekend door een afbeelding van de Marokkaanse vlag op zijn Instagramaccount te plaatsen met de tekst *'it's definitive'* (het is definitief). Zijn ommezwaai – Ziyech was eerder al ingegaan op een uitnodiging van bondscoach Guus Hiddink om voor Oranje uit te komen, maar raakte op de training geblesseerd – werd hem door veel Nederlanders niet in dank afgenomen, helemaal niet toen Ziyech later verklaarde dat gekrenkte trots hem tot deze beslissing had gebracht. Danny Blind, de opvolger van de ontslagen Hiddink, had immers verzaakt om Ziyech te bellen over zijn

beslissing hem niet voor Oranje te selecteren. Vervolgens vroeg Blind zich publiekelijk af wie Ziyech eigenlijk was om zo'n behandeling te verdienen.

Behalve Ziyech – die het met zijn defensieve houding in de media het publiek ook niet makkelijk maakte om van hem te houden – kreeg ook Blind veel kritiek. Had Oranje – dat sportief in verval was – niet heel erg behoefte gehad aan zo'n creatieve spelmaker? Maar ook: hoe kon Blind voorbijgaan aan het surplus aan talent dat Ziyech boekstaafde met een karrenvracht aan doelpunten en assists?

Over statistieken gesproken. Een blik op de cijfers bewijst dat het in de Eredivisie goed gaat met de Marokkaanse voetballers. Ze zijn met veel. Heel veel. Iedere competitieronde komen er gemiddeld tussen de 15 en 25 spelers met Marokkaanse roots – voetballers met ten minste één Marokkaanse (voor)ouder – in actie. Dat is soms tien procent van het totaal aantal spelers dat minuten maakt. Als je dat afzet tegen de populatie Marokkanen in Nederland – met 400 000 personen ongeveer twee procent van de bevolking (CBS, 2019) – is er in de Eredivisie sprake van een gigantische oververtegenwoordiging van Marokkanen.

Ze zijn niet alleen met veel, ze kunnen ook ongelooflijk goed voetballen. Na 2009, toen AZ-spits Mounir El Hamdaoui als eerste Marokkaanse voetballer ooit de Gouden Schoen won, werden ook Karim El Ahmadi (2017) en Ziyech (2018) uitgeroepen tot beste speler van de Eredivisie. Ze zijn stuk voor stuk creatieve spelers, net als de meeste Marokkaanse voetballers in Nederland. Middenvelders en aanvallers zijn veruit in de meerderheid. Het regent doelpunten en assists met een Marokkaanse signatuur. Ze zijn

de smaakmakers van de Eredivisie, vinden Nordin en ik, twee jeugd vrienden uit Tilburg die allebei sportjournalist zijn geworden en samen dit boek hebben geschreven, in de eerste plaats als ode aan de Marokkaanse voetballers op de Nederlandse velden.

Wekelijks genieten we van blikvangers als Ziyech, Oussama Idrissi of Mohamed Ihattaren, maar ook van spelers zoals Driess Saddiki van Willem II of Abdenasser El Khayati, tot de zomer van 2019 nog speler van ADO Den Haag.

Dit boek gaat over de puntgave techniek van El Hamdaoui, de onnavolgbare dribbels van Idrissi, de splijtende passes van Ziyech, maar ook over de hoogstandjes van de dertienjarige Ayoub Oufkir bij Sparta onder 14, want ook in de jeugdopleidingen van Eredivisieclubs – met name in de grote steden – wemelt het van de Marokkaanse jongetjes (en ook steeds meer meisjes) die goed genoeg zijn om het ooit tot profvoetballer te schoppen.

Het doet me denken aan een uitspraak van Dries Bousatta, in 1972 geboren in Amsterdam en in 1998 de eerste speler in het Nederlands elftal met Marokkaanse wortels. ‘Wij-zijn-hier-om-te-blijven!’ zei hij ooit in één van de vele gesprekken die ik met hem voerde over Marokkaanse voetballers in Nederland. De trots waarmee hij het zinnetje staccato opdreunde, interpreteerde ik als een tegengeluid op al het negativisme over Marokkanen dat door politici als Geert Wilders als vergif in de Nederlandse maatschappij wordt gepompt. Dat werpt ook de vraag op of de Marokkaanse afkomst van Ziyech (bewust of onbewust) van invloed is geweest op de wijze waarop Blind als bondscoach van Oranje met Ziyech is omgesprongen.

De meeste Marokkaanse voetballers die nu in de Eredivisie spelen zijn (net als Boussatta) in Nederland geboren maar hebben een biculturele achtergrond, net als de auteurs van dit boek. Nordin is kind van Marokkaanse ouders, ik van Belgische. We vinden elkaar in het gevoel soms tussen twee werelden in te leven, net als de meeste Marokkanen die we voor dit boek hebben geïnterviewd. Nordin en ik weten allebei wat het betekent om twee landen als vaderland te hebben en kunnen ons daardoor goed verplaatsen in voetballers met een dubbele nationaliteit die voor hun interlandcarrière moeten kiezen uit twee landen.

Anderzijds zijn Nordin en ik ook totaal verschillend. Nordins vader was mijnwerker, die van mij hoogleraar. We groeiden op in verschillende sociale klassen. Maar het meest opvallende verschil is toch ons uiterlijk. Nordin – lichtgetinte huid, zwarte haren – ziet eruit als een Marokkaan. Ik – blond, blauwe ogen – als een Nederlander. Dat maakt verschil, zo hebben wij ondervonden. Hoewel we nu allebei in de sportjournalistiek werken, met min of meer vergelijkbare banen en inkomens, is de weg daarnaartoe heel verschillend geweest.

Nordin en ik kenden een gelukkige jeugd in Tilburg. We deelden dezelfde vrienden, school, voetbalclubs en trapveldje in onze wijk Zorgvlied. Op een ietwat vergeelde foto ben ik op het verjaardagsfeestje van Nordin. Aan het aantal kaarsjes op de taart te zien werd hij vier. Nordin en ik stralen, net als op alle klassenfoto's op de lagere school. Vaak zitten we naast elkaar. We zijn blij en zorgeloos. Kinderen nog.

Na groep acht ging Nordin naar de lts, ik naar het athe-neum. Dat leek volkomen logisch destijds. Vragen over het systeem dat onze routes bepaalde, stelden we niet. Het

gevolg was wel dat we elkaar daarna nog maar sporadisch hebben gezien en gesproken. Langzaam verwaterde de vriendschap. Ieder volgde zo zijn eigen pad.

Begin 2016 sprak ik Nordin voor het eerst sinds lange tijd weer eens uitgebreid. Ik had met hem afgesproken omdat ik zijn Marokkaanse perspectief nodig had in mijn zoektocht naar een verklaring waarom Blind het niet zag zitten met Ziyech en waarom Ziyech plotseling toch voor Marokko koos? Met name Ziyechs gekrenkte trots intrigeerde mij. Het begrip trots hoor je vaker vallen, als er in de media of volksmond over Marokkanen gesproken wordt. Het heeft een positieve en een negatieve kant. Enerzijds wakkert de trots een bewijsdrift aan die hen helpt succesvol te zijn. Een houding van: 'Kijk, hier ben ik.' Anderzijds wordt de trots geassocieerd met het hebben van lange tenen. Te veel trots zou het proces van belangrijke beslissingen nemen vergiftigen met te veel emotie.

De trots van Ziyech maakte me nieuwsgierig. Wat was dat eigenlijk, Marokkaanse trots?

Had de keuze van Ziyech voor Marokko in plaats van Oranje misschien iets te maken met het feit dat de op één na grootste partij van Nederland (de PVV) tot minder Marokkanen had opgeroepen, vroeg ik Nordin.

Zijn eerste antwoord verraste mij niet en bevestigde een bang vermoeden. 'Ziyech wordt in Nederland onderschat omdat hij Marokkaan is,' zei Nordin vastberaden. Hoe kon hij dat zo zeker weten? 'Omdat ik in groep 8 het advies kreeg om naar de Iets te gaan en jij naar het vwo, terwijl we dezelfde Cito-score hadden.'

Dat Nordin en ik even hoog hadden gescoord op de Ci-

to-toets hoorde ik voor het eerst. Ik was stomverbaasd en verontwaardigd. Maar ik had het wel kunnen bevroeden, als ik de wetenschappelijke onderzoeken over dit onderwerp erop had nageslagen. Net als in de jaren tachtig is er vandaag de dag nog steeds sprake van stelselmatige onderschatting van Marokkaanse scholieren in het Nederlandse basisonderwijs, blijkt onder meer uit een rapport van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) in 2018.

Als het klopt dat Ziyech door Blind werd onderschat omdat hij Marokkaan is – net als Nordin in groep 8 – zouden meer Marokkaanse voetballers daar dan last van hebben, vroegen Nordin en ik ons meteen af. Staan Marokkanen in de Eredivisie met 1-0 achter? En zo ja, hoe moeten zij daar dan mee omgaan?

Wij dachten altijd dat voetbal misschien wel de enige plek is waar racisme niet zou bestaan, aangezien een trainer wel gek zou zijn om niet de beste speler op te stellen. Maar hoe zit dat bij de scouts, de fans of de media?

In gesprekken met ruim vijftientig spelers (uit het heden en het verleden) maar ook met verschillende trainers en beleidsbepalers – allemaal van Marokkaanse komaf – gingen we op zoek naar antwoorden op onze vragen. De meeste spelers kennen we heel goed, zoals Ziyech en Mazraoui bij Ajax, of Idrissi bij AZ en Ihattaren bij PSV. Ze krijgen enorm veel aandacht, niet alleen vanwege hun spel maar ook in het verhitte debat rondom de dubbele nationaliteit. Toen Ziyech en Mazraoui ervoor kozen om voor Marokko te spelen, waren ze volgens sommige mensen ‘ondankbaar’: ze hadden hun opleiding immers in Nederland genoten. Toen Ihattaren, na geslaagd missiewerk van Ronald Koe-

man, voor Nederland koos, repte er bijna niemand over de zin en onzin van het hebben van twee nationaliteiten. Dezelfde Oranjefans en journalisten die boos waren op Ziyech omdat hij voor Marokko had gekozen, leken verheugd met de keuze van Ihattaren voor het Nederlands elftal. Oranje met Ihattaren in de gelederen wordt er immers sterker op, is vooralsnog de overtuiging. Nu kreeg Ihattaren boze Marokkanen over zich heen, zoals die keer toen hij met de selectie van PSV op het vliegveld van Eindhoven was en daar werd uitgemaakt voor landverrader. Zo blijkt maar weer dat topvoetballers die in de situatie van Ziyech en Ihattaren verkeren het nooit voor iedereen goed kunnen doen.

Uiteraard komen er in dit boek ook minder bekende spelers en andere thema's aan bod.

Wat is de rol van het geloof? Hoe combineer je een leven in de schijnwerpers met praktiserend moslim zijn?

Waarom is er nog geen Marokkaanse hoofdtrainer in de Eredivisie?

Waar zijn de Marokkanen op leidinggevende posities?

En waarom was er nog nooit een Marokkaanse speelster bij de Oranje Leeuwinnen?

In alle gesprekken was ik altijd de enige niet-Marokkaan. Wat voor Nordin vaak vanzelfsprekend was, als het over de Marokkaanse cultuur ging, bleek voor mij vaak nieuw en soms ook vreemd. Ik stelde zo veel mogelijk vragen. Ter begrip. Maar ook ter toetsing.

Hoe dan ook, Nordin en ik vinden dat onze overeenkomsten – liefde voor voetbal en beiden een biculturele achtergrond – gecombineerd met onze verschillende perspectieven – dat van de Marokkaan en de niet-Marokkaan

– het afgelopen jaar tot opvallend openhartige, leerzame en unieke gesprekken heeft geleid. Gesprekken die we zonder elkaar nooit hadden kunnen voeren.

We hebben dit boek samen gemaakt, maar ik had de pen in mijn hand. In het boek leest u mee met mij, Thomas, in de eerste persoon en is Nordin altijd in de derde persoon aanwezig.

Soms spreken we over voetballers met Marokkaanse wortels, bloedlijn of afkomst. Een andere keer hebben we het over Marokkaanse Nederlanders, Nederlandse Marokkanen, Moco's of gewoon Marokkanen, zelfs als ze ook Nederlander zijn. We bedoelen telkens hetzelfde duidelijk te maken: ergens in de stamboom is er sprake van Marokkaanse roots.

In het voetbal heerst de waan van de dag. De voetballerij staat nooit stil. De helden van vandaag zijn morgen personae non gratae en andersom. Ook enkele voetballers, trainers en bestuurders die wij hebben geïnterviewd, gingen na ons te hebben gesproken naar een andere club, werden ontslagen of kregen binnen de organisatie een andere baan. Het meest opvallend is natuurlijk de transfer van Ziyech naar Chelsea, een deal die rondkwam in februari 2020, toen het manuscript van dit boek nagenoeg afgerond was. Dus als u de hoofdstukken leest, zijn de omstandigheden misschien veranderd, maar de verhalen blijven kaarsrecht overeind.

Ons doel was niet om grote conclusies te trekken, maar om Marokkanen in de Eredivisie, uit het heden en verleden, een stem te geven in de simpele en bescheiden hoop dat we elkaar misschien iets beter gaan begrijpen.

Thomas Rijsman

Khalid Boulahrouz

De vriendelijke Kannibaal

Onder tafel schopt iemand hard tegen mijn scheenbeen. Is het Nordin of de man tegenover mij? Dat laatste zou zomaar kunnen. Ons interview met Khalid Boulahrouz is pas zeven minuten bezig, niet veel langer dan het op het WK 2006 duurde voor hij de ijzeren pinnen van zijn rechter voetbalschoen in het bovenbeen van Ronaldo had geplant. Een halfuur later verliet de Portugees trekkebenend het veld. Boulahrouz gaf geen kik. Hij had zijn bijnaam De Kannibaal weer eer aan gedaan.

Als ik nu naar zijn lachende gezicht kijk, aan ons tafeltje op een terras aan de Amsterdamse Zuidas, twinkelen zijn ogen als sterretjesregen op oudejaarsavond. Hij ziet er gesoigneerd uit. Hij draagt een rood geruit overhemd met de bovenste knoopjes los. Om zijn nek bungelt een zilverkleurige ketting, groot maar elegant. Hij heeft duidelijk goede zin en zit er ontspannen bij. Dat kan ik niet zeggen van Nordin, links van me. Zijn hoofd staat op onweer. De schop moet van hem gekomen zijn. Zelden heb ik hem zo boos gezien. Heb ik soms iets verkeerd gezegd? Ik heb Boulahrouz alleen nog maar uitgelegd dat we nog niet zeker weten of hij een eigen hoofdstuk krijgt in het boek. 'We zien wel wat